מגילה נקראת פרק ראשון מגילה ג.

בנם היו עומדין. שהיתה מקיקתן משני עבריהן הלכך אאר אותיות יש להן מקום דבק אלא מ"ם וסמ"ך היתה בחוץ ו)(ודוקא בסתומים). ואפשר היה לו לתרץ הן (בריימתא) דרב מסדא בסתומין וכי אתמר הן דרבי ירמיה בפתומין והכי מוכח בפרק הבונה במסכת שבת מ) אלא הא מ) פריך לה מילתא דשויא לתרוייהו:

בנם היו עומדין אין מהוה הוו ולא הוו ידעי הי באמצע תיבה והי בסוף תיבה ואתו צופים ותקינו פתוחין באמצע תיבה וסתומין בסוף תיבה סוף סוף יאלה המצות שאין נביא עתיד לחדש דבר מעתה אלא ₂שכחום וחזרו ויסדום וא"ר ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא תרגום של תורה ₃אונקלוס הגר אמרו מפי ר' אליעזר ור' יהושע תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה יצתה בת קול ואמרה מי הוא זה שגילה סתריי לבני אדם עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר אני הוא שגליתי סתריך לבני אדם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא אלא לכבודך עשיתי שלא ירבו מחלוקת בישראל ועוד ביקש לגלות תרגום של כתובים יצתה בת קול ואמרה לו דייך מ"ט משום דאית ביה קץ משיח ותרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו והא מ)אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב מאי דכתיב ₂ויקראו בספר תורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא ויקראו בספר תורת האלהים זה מקרא מפורש זה תרגום ושום שכל אלו הפסוקין ויבינו במקרא אלו פיסקי טעמים ואמרי לה אלו המסורת שכחום וחזרו ויסדום מאי שנא דאורייתא דלא אזדעזעה ואדנביאי אזדעזעה דאורייתא מיפרשא מלתא דנביאי איכא מילי דמיפרשן ואיכא מילי דמסתתמן דכתיב ₃ביום ההוא יגדל המספד בירושלם כמספד הדדרימון בבקעת מגידון מ)ואמר רב יוסף מ)אלמלא תרגומא דהאי קרא לא ידענא מאי קאמר ביומא ההוא יסגי מספדא בירושלים מ)כמספדא דאחאב בר עמרי דקטל יתיה הדדרימון בן טברימון ברמות גלעד וכמספדא דיאשיה בר אמון דקטל יתיה פרעה חגירא בבקעת מגידו ₄ז)וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה עליהם ויברחו בהחבא מ)מאן נינהו אנשים אמר ר' ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא זה חגי זכריה ומלאכי מ)אינהו עדיפי מיניה ואיהו עדיף מינייהו אינהו עדיפי מינה דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא איהו עדיף מינייהו דאיהו חזא ואינהו לא חזו וכי מאחר דלא חזו מ"ט איבעיתו אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזו אמר רבינא שמע מינה האי מאן דמיבעיתא אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי מאי תקנתיה מ)ליקרי ק"ש ואי קאים במקום הטנופת לינשוף מדוכתיה ארבע גרמידי ואי לא לימא הכי עיזא דבי טבחי שמינא מינאי: והשתא דאמרת מדינה ומדינה ועיר ועיר לדרשה ₅משפחה ומשפחה למאי אתא אמר רבי יוסי בר חנינא להביא משפחות כהונה ולויה שמבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה דאמר רב יהודה אמר רב מ)₆כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה תניא נמי הכי כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה קל וחומר מעבודה ומה עבודה שהיא חמורה מבטלינן תלמוד תורה לא כל שכן ועבודה חמורה מתלמוד תורה והכתיב ₄ויהי בהיות יהושע בירחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו (וגו') וישתחו (לאפיו) מ)והיכי עביד הכי והאמר רבי יהושע בן לוי אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דאמר ליה כי אני שר צבא ה' ודלמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה מ)אמר לו אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה לו על איזה מהן באת אמר לו ₄עתה באתי מיד מ)₇וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק אמר רבי יוחנן מלמד

מבטלין כהנים מעבודתן לשמוע מקרא מגילה. וקשה אמאי מבטלין ₆ מבטלין והלא אחר הקריאה יש הרבה שהות לעבודה ויש לומר דכיון דמשהאיר היום הוי זמן עבודה והם מניחין אותה בשביל הקריאה משום הכי קרי ליה ביטול וא"ת ויעשו עבודתן מיד ואחר כך יקראו המגילה לבדם וי"ל דעוב לקרות עם הצבור משום דהוי טפי פרסומי ניסא:

חיישינן שמא שד הוא. פירש ריב"א דדוקא חוץ לעיר [היכא דשכיחי מזיקין] כגון בשדה ובגילה וכן היה יהושע לר על ירימו בשדה רמון ממנהגה ישראל אבל במקום שבני אדם מצויין אין לחוש דאל"כ אדם שאמר לו [בגילה בעיר] כתבו גם לאשתי היכי כתיבון ניחוש שמא שד הוא [ולא נכתוב] עד דנחזי ליה בכתובה דבגיטה ולא אשכחן דפריך ליה גמרא אלא גבי מי שהושלך בגוב פרק המקבל (גיטין דף סו. ושם): **אמש בטלתם תמיד של בין הערבים.** קשה אמאי בעלוהו בשלמא תלמוד תורה בעלו לפי שהיו ליריס על העיר כל ישראל אבל הכהנים אמאי לא היו מקריבים התמיד וי"ל לפי שהאירן לא היה במקומו כדאמר פרק הדר (עיתוסן דף סג.): והכהנים נוטלין את האירן וא"ת והיכי משמע ליעבא דקרא דבטלו התמיד ותלמוד תורה ויש לומר דה"פ מדקאמר הלנו אתה הכי קאמר בשביל תלמוד תורה בא אתי דלכתיב בתורה לזה לנו אם לגרינו או בשביל הקרבנות שמגיעים עלינו מלגינו: **עתה באתי.** פי' ריב"ן על תלמוד תורה בא אתי דכתיב ביה ועתה כתבו לכם [את] השירה הזאת (דברים לא): ₇**וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק.** לא כתיב בהאי קרא כן אלא כשלר על ירימו כתיב וילן בגילה ההוא בתוך העם וכשלר על העי כתיב וילך ₈בגילה ההוא בתוך העמק ודכן הא"ם הוא לקבל הפסוקים ולערבם יחד כמו ונתן הכסף וקם לו (ערכין דף לג.): ₈)

מלמד

מסורת הש"ס

מ) מגרש לג:, ב) מו"ק כח:, ג) [עי' תוס' כ"ק ג: ד"ה כדמתרגם], ד) [סנהדרין לא:], ה) שביה דגילת מתתה עליהם שהוא רחב והתה לא רחו ומשני שביו חזו"מ שביו לסם מעלה גדולה ממנו שביו נביאים והם לא ריאו זה היתה התמיה שלו, ו) [שם לד.], ז) [שם ע"ש], ח) [בערכין ד. ושם פיתח ר"י אמר שמואל], ט) [בהדרין מד., י) [ירושלמי פג: [סנהדרין שם:], כ) [וכן איתא בסנהדרין מד: ומי' בתוס' הכאן ד"ה ולן וכו' אבל בירושלמי שם: פיתח ויקר וכו' אמר רבי יוחנן מלמד שהלך בשומקה וכו' וע"ש בתוס' ד"ה מיד ולן וכו'], ל) [איט בפי' אחרים, מ) [דף קד.], נ) [ב"מ פרק, ס) [ב"מ ומשני מהוה, ע) [ב"ל בתרן], פ) [בע"י: מסבוטה, צ) [וע' תוס' ירושלמי סנ: ד"ה מיד דנרמי ולן שם], ק) [יהושע], ר) [וע' תוס' שבת קמת, ד"ה ונתן ובירושלמי טו: ד"ה בכתיבה ובמר"ק מ. ד"ה נפקא ולקמן כ. ד"ה דכתיב ומנחות מד: ד"ה מנחתם].

מוסף רש"י

אלו הפסוקין. עד היכן מפיים כל פסוק ופסוק, ולהכי קרי להו שום סכל, שיכול להסכיל בין כל פיסוק ופיסוק (נדרים לז:). לינשוף. יקפון (בכורות ג:). גרמידי. אמות (ב"מ מד:). לימא הכי כו'. לחם לעומר לך אלא העיים והיומיני (סנהדרין צד:). והיכי עביד הכי. המשמתה לאדם בגילה, דכיון דאמר לו הנו אתה אם לגרינו, מגלו דגילה הוא, דלא מיממא וכי לא היה מכיר בין שרי ישראל לשרי אומות העולם (סנהדרין מד:). שמא שד הוא. ואין מוגילין שם שמים על המתיק, ושלום שם שמים הוא שנאמר (שופטים ח) ויקרא לו ר' שלום, וכ"ש שאין משתתה דדומה המשמתה לשמיים (סנהדרין שם). אמר לו אמש בטלתם וגו'. עתה נאתי דרשיע, מדקאמר ליה עתה נאתי מכלל דמילתא אחריתי אמר ליה, דמהדר ליה עתה נאתי (סנהדרין מד: וכעי"ז ערובין סג:). אמש בטלתם תמיד בין הערבים. היום כשהעריב בין הערבים קרי ליה נמי אמש, שאין זה אלא לשון ערבית (סנהדרין שם). כערב ביטלתם התמיד (ערובין שם). ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. ועכשיו שהגיעה אתם מבטלים תלמוד תורה, לפי שביו עסוקים במלחמה ביום לא היה להן עת לעסוק בתורה אלא בגילה (שם) וכיון דביום לא אתם יכולין לעסוק בתורה מחמת עסקי מלחמות, נריכים אתם לעסוק בתורה בגילה, והיה לך לשכר בגללו שם המשמה ולא המלאי (סנהדרין שם). עתה באתי. על של עכשיו נאתי ליריס, מיד שהר יהושע ולא הוקיף עוד לכתב המלוי בגילה לכך נאמר כאן וילן יהושע וגו' (שם) והדבר מוכיח שאל עסקי תלמוד תורה הוכיחו מדכתיב קרא אחריתא המלאתה של בי שביתה אחרים (ערובין שם). אין מועד בפני תלמיד חכם. שיטלין לספרדיו (מו"ק כז:). ולהכנסת כלה. לנוחה מנים אביה לנים חופתה (לקמן כט:). ולאחותו מה ת"ל. כיון דכתיב לאביו ולאמו כל שכן לאחותו (בבחים ק:). הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו וגו'. הרי שהיה כהן גדול ומזיד והולך לשחוט את פסחו, דאיכא מצות טומאה, אפילו הכי לאחותו הוא אלא מיעטא אבל מישמא לאם מצוה (שבהדרין קה. וכעי"ז זבחים ק:). ושמע שמת לו מת. מקריביו (ברכות יח:). אמרת לא ישמא. דהא מיר הוא דכתיב על כל נפשות מת לא יבא (שבהדרין שם) אי משום מיר אי משום כ"ג אי משום פסח, וכל שכן הכא דאיתנהו לכולהו (זבחים שם) אי: הואיל ועונת שחיטת הפסח היא וחלה עליו מיתת הפסח שהיא כברת, אם יעמוד בכל מלבעות פסח, ולמול את בנו נמי מצות כרת היא, ואית דאמרי בערבי פסחים נמי קאמר דמילת וכריו מעבב הפסח (ברכות יח:). ת"ל ולאחותו. דלא מלערך אלא לאחי ולאמך אפ"ש שיש עליו קדושת הכהנה ועסקי מלוה, לאחותו הוא דהיכיר הכמוב אלא ליעבא אבל מיעבא לאם מצוה שדוחה את לא תעשה שבתורה. לאו דלא תעבור (שבת צד: ערובין מא: ועי' ברכות יט:). ברך רבא הסמוך לו כו' גדול כבוד. וקוריון בע"ו (לעיל ג:). בית מושב עיר חומה. בית שהיה ונכנה בעיר חומה, דמשמע שהוקף ונכפוף יפה (ערכין לג:). עשרה בטלנין. בני אדם בטרים בטלין מתלמוד לעסוק בנרכי לטר ולכה קודמין לבית הכנסת כדי שיהיו מלוין עשרה לעת התפלה ומתפרנסים משל לטר (ב"ק עב. וכעי"ז לקמן ה:). אשר לוא הומה. לא כתיב. משמע לא ומשמע לי. לכומר אין לו עכשיו ויהיה לי חומה קודם לכן, הוה נמי בית מלוי כהו (ערכין לב. ועי' תוס' שם).

עין משפט נר מצוה

ח א מרי' פ"ג מהלכות מגילה הלכה ג סמג עשין ל טור ש"ע א"ח סי' תרפז סעיף ב:

תורה אור השלם

1. אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי: ויקרא כו לד
2. וַיִּקְרְאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפֹרָשׁ וְשׂוֹם שֶׂכֶל וְיָבִינוּ בַּמִּקְרָא: נחמיה ח ח
3. בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלִַם כְּמִסְפַּד הֲדַד רִמּוֹן בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן:

זכריה יב יא

4. וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאֶה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאֶה אֲבָל חֲרָדָה גְדֹלָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְרְחוּ בַּהֶחָבֵא:

דניאל י ז

5. וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וָעִיר וִימֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעַבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִזַּרְעָם: אסתר ט כח

6. וַיְהִי בְּהִיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ: וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ עַתָּה בָּאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ:

יהושע ה יג, יד

7. וְיִשְׁמְעוּ הָעָם אֶת כָּל הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר מִצָּפוֹן לָעִיר וְאֶת שֶׁעֹבְרוּ מִיָּם לָעִיר וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֲמָקִים: יהושע ח יג

וַיִּשְׁלַחֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל הַמַּאֲרָב וַיֵּשְׁבוּ בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לְעֵי וַיָּלֶן יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם: יהושע ח ט

גליון הש"ס

גמ' שכחום וחזרו ויסדום. לקמן יח ע"א סוכה מד ע"א: שם אונקלוס הגר אמרו. עי' ירושלמי דמסמתן פ"ח הלכה ט: שם כמספדא דאחאב. עי' ב"ק י"ח ע"א תוי"ט והלא: ר"ש"ל ד"ה ויקראו כו' בספר עזרא כתיב. עי' סוכה יב ע"ב ברש"י ד"ה לא לא: שם אם. ומ"ש סס: תוס' ד"ה מבטלין כו' והלא אחר כו'. עי' פסקי תוס' ברכות פות יט:

רבינו חננאל

ופרקינן לעולם מתוקנים היו, וכך היה מסורת בידם מן הנביאים להיות הפתוחים באמצע תיבה והסתומים בסוף תיבה, ושכחום וחזרו הצופים ויסדום. והוא עיד אמר תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו (מפני) ר' אליעזר ור' יהושע, כאשר למד אותו כך ליסודוהו לאחרים. ושל נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו, כמו שהיה מסורת בידם של חכמים מפי חגי זכריה ומלאכי. ותרגום של כתובים נמנע מן השמים לגלותו, משום דאית ביה קץ משיח. ואקשינן והא תרגום של תורה בימי עזרא הוה, דכתיב ויקראו בספר (ב)תורת האלהים מפורש, ואמרינן מפורש זה תרגום, ושום שכל אלו פסוקים, ויבינו במקרא זה פיסוק טעמים, ואמרי לה אלו המסורת. ופרקינן אין תרגום מיהתא הוה בידייהו מקמי עזרא, ושכחוהו רובן דאינשי ואתא אונקלוס הגר ב[פני] ר' אליעזר ור' יהושע ויסדיה לסיקרי ביה בציבור. מיהו מילי דאורייתא מיגלין, כלומר רובן ממורשין הן. אבל של נביאים מסותמין הן, דהא לולי התרגום של זה הפסוק ביום ההוא יגדל המספד בירושלים כמספד הד[ד]רימון וגו', לא הוינן ידעינן פירושא דהאי פסוקא. ולפיכך נזדעזע העולם, שגילה הטעמים שהיו נעלמים. וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה, מאן נינהו אנשים שהיו עמו, זה חגי זכריה ומלאכי. ולמה נפלה חרדה גדולה עליהן, דאף על גב דאינהו לא חזו מזלייהו חזו. ויבין דמדינה ומדינה ועיר ועיר לדרשא הוא דאתיין כראמרן, משפחה ומשפחה מאי דרשת ביה. ואשיקנה משפחות כהנים ולויים, וכדתניא כהנים המתעסקין בעבודתן ולויים בדוכנן וישראל במעמדן, כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. מיכן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, אם הכהנים מבטלין עבודתן, תלמוד תורה לא כל שכן. ואקשינן וכי עבודה חמורה מדברי תורה, והכתיב ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא [וגו'] ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי, אמר לו אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. ועל איזה מהן באתה, אמר לו עתה באתי, כלומר על תלמוד תורה שבטלתם אותה עתה. הנה תלמוד תורה חמור מעבודה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com